

Павлюченко О. В., Шевчук О.Ф.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Радянська загальноосвітня школа I-III ст. Бердичівського району

Використання структурованих конспектів при викладанні дисциплін біологічного циклу

Ідея кодування знань з'явилась ще в 60-і роки ХХ ст. у Німеччині. В Україні автором методу створення структурованих конспектів слід вважати В.Ф.Шаталова. Складання опорних схем В. Сухомлинський називав “мистецтвом конспектування”.

Опорний конспект або лист опорних сигналів (ЛОС) – це систематизоване і структуроване графічне викладення значного обсягу навчальної інформації у вигляді сукупності взаємопов'язаних опорних сигналів.

Метод структурованих конспектів доцільно використовувати під час вивчення біологічних дисциплін, оскільки порівняно з традиційним викладом матеріалу застосування цього методу має **ряд переваг**:

- ❖ дозволяє сконцентрувати великий обсяг теоретичного матеріалу в єдину чітку і лаконічну систему;
- ❖ в результаті багаторазового повторення забезпечує максимальне запам'ятовування навчальної інформації;
- ❖ активізує зорову і слухову пам'ять;
- ❖ розширює поле внутрішньої свободи учня чи студента;
- ❖ створює позитивну психологічну атмосферу на занятті;
- ❖ дозволяє скоротити час на вивчення теми.

В процесі вивчення біологічних дисциплін опорні конспекти доцільно використовувати з такою **метою**:

- *Для первісного засвоєння основ теми.*

Використання структурованих конспектів не тільки дозволяє значно швидше і ефективніше викласти навчальний матеріал, а й забезпечує ефективне

його запам'ятовування. Як свідчать психологи, в пам'яті людини залишається: 10 % – того, що вона слухає; 50 % – того, що вона бачить; 90 % – того, що вона робить. Навіть при дуже уважному слуханні засвоюється лише 20 % інформації, а в процесі діяльності – 90 %.

➤ *Для роботи з підручником і спеціальною літературою.*

Під час самостійної роботи конспект-схема й методичні вказівки з відповідної теми є орієнтиром у роботі з підручником та спеціальною літературою. Реферування окремих питань також можна виконувати у вигляді конспекту-схеми.

➤ *Для контролю знань.*

Доцільно здійснювати систематичний контроль засвоєння навчального матеріалу як всього конспекту, так і окремих його фрагментів. При цьому використовують різні форми контролю: письмовий, усний, диспут тощо.

➤ *Для повторення й доповнення тем.*

Компактність структурованих конспектів, їх наочність дає можливість досить просто організувати на протязі заняття повернення до окремих фрагментів навчального матеріалу. Іншими словами, реалізувати принцип багатоваріантного повторення як на етапі викладення інформації, так і під час контролю. Крім того, учні чи студенти користуються конспектами-схемами вдома при повторенні матеріалу перед контрольною роботою, колоквіумом, заліком, діловою грою тощо.

На початкових етапах роботи з структурованими конспектами учням чи студентам пропонуються готові схеми, які вони опрацьовують. В процесі роботи виділяють головне, генеральне, а потім звертають увагу на деталі. На наступному етапі під час вивчення нового матеріалу пропонують складення опорних схем колективно або у парах. Найвищою сходинкою, яка підвищує ефективність навчання через розвиток пізнавальної активності, прагнення до самостійного набуття знань – це самостійне створення структурованих конспектів.

Створюючи структурований конспект необхідно враховувати такі **основні принципи**: наочність, лаконічність, структурність, асиметричність блоків, різноманітність опорних сигналів, графічна і кольорова диференціація, практична спрямованість, мобільність опорних сигналів.

При створенні листів опорних сигналів потрібно дотримуватися такого **алгоритму дій**:

1. Ознайомся з навчальною інформацією за різними джерелами (підручники, посібники, практикуми тощо).
2. Зроби системно-структурний аналіз змісту навчальної інформації.
3. Розроби умовні позначення-символи.
4. Створи опорні схеми до кожного блоку.
5. Встанови причинно-наслідкові зв'язки між окремими блоками навчальної інформації.
6. Об'єднай опорні схеми в структурований конспект.
7. Здійсни критичний аналіз власного ЛОС, продумай його можливу модифікацію, спрощення, акцентування окремих компонентів тощо.
8. Використай кольорове зображення ЛОС.
9. Склади повну логічну розповідь із застосуванням структурованого конспекту.
10. Випиши основні терміни теми, запропонуй кілька запитань або тестів для самоперевірки.

Дуже важливо, щоб методика використання структурованих конспектів була щоразу новою, цікавою, оригінальною.

Отже, використання структурованих конспектів під час вивчення дисциплін біологічного циклу забезпечує логічну послідовність розкриття теми при викладі нового матеріалу, сприяє узагальненню і систематизації знань, розвиває творче мислення молоді.